

UŽSTATO SISTEMOS UŽ VIENKARTINES PAKUOTES TAIKYMAS VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE

Nuo 2016 m. vasario 1 d. įsigaliojo [Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. D1-705 „Dėl užstato už vienkartinės pakuotės vieneta dydžio patvirtinimo“](#), kuriuo nustatytas užstato už vienkartinės pakuotes, kurioms pagal [Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo](#) (toliau – Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo) 11 straipsnio 2 dalį taikoma užstato sistema, vieneto dydis, lygus 0,10 Eur (dešimt euro centų).

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *„gamintojai ir importuotojai privalo imti užstatą iš pakuočių platintojų ar pakuočių pardavėjų ir jį grąžinti pakuočių pardavėjams, kai šie grąžina pakuočių atliekas, jeigu tiekia Lietuvos Respublikos vidaus rinkai <...> nealkoholinius gėrimus (gaiviuosius gėrimus, stalo vandenį, girą), natūralų mineralinį vandenį, šaltinio vandenį, fasuotą geriamąjį vandenį <...> supakuotus į šią prekinę vienkartinę pakuotę, kurios talpa didesnė negu viena dešimtoji litro, bet mažesnė negu trys litrai:*

- 1) *stiklinę (išskyrus į stiklinę vienkartinę pakuotę supakuotus vaisių vyną, vaisių vyno gėrimus ir vaisių vyno kokteilius);*
- 2) *PET (polietileno tereftalatas);*
- 3) *metalinę“.*

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad *„pakuočių platintojai, platindami gaminius, už kurių pakuotę nustatytas užstatas, privalo imti užstatą iš pakuočių pardavėjų“*, o minėto straipsnio 5 dalis numato, jog *„pakuočių pardavėjai, parduodami gaminius, už kurių pakuotę nustatytas užstatas, privalo imti užstatą iš pakuočių vartotojų“*.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 24 dalyje nustatyta, kad *„tiekimas Lietuvos Respublikos vidaus rinkai – tuščių ar gaminiams pripildytų pakuočių perleidimas už atlygį ar nemokamai kitam asmeniui Lietuvos Respublikos teritorijoje arba gaminiams pripildytų pakuočių sunaudojimas savoms reikmėms.“*. Taigi, užstato sistema taikoma visoms Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekiamoms, tarp jų ir vykdant viešuosius pirkimus, atitinkamoms Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytoms pakuotėms, išskyrus atvejus, kuomet Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo *11 straipsnio 2 dalyje nurodyti gaminiai parduodami oro, vandens, kelių, geležinkelių transporto priemonių, priklausančių Lietuvos Respublikos jurisdikcijai ir vežančių keleivius tarptautiniais maršrutais, valdytojams ar naudotojams ir šie gėrimai yra skirti parduoti ir (arba) vartoti nurodytų transporto priemonių keleiviams* (Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 3 dalies 1 punktą).

Atkreiptinas dėmesys, kad užstato už vienkartinės gėrimų pakuotes sistema Lietuvoje pradėjo veikti nuo 2016 m. vasario 1 d., tačiau iki 2016 m. gegužės 1 d. dar galima perleisti (už atlygį ar nemokamai) kitam asmeniui minėtus gėrimus, supakuotus į minėtą vienkartinę pakuotę, nepažymėtą specialiu užstato už vienkartinės pakuotes sistemos taikymą nurodančiu ženklu, t. y. neimant užstato. **Po 2016 m. gegužės 1 d. minėtus gėrimus, supakuotus į minėtą vienkartinę pakuotę, privaloma parduoti tik pažymėjus specialiu užstato už vienkartinės pakuotes sistemos taikymą nurodančiu ženklu.**

GALIOJANČIOS VIEŠOJO PIRKIMO SUTARTYS

Dėl užstato sumokėjimo pagal, iki užstato sistemos įsigaliojimo, sudarytą viešojo pirkimo-pardavimo sutartį

Perkančioji organizacija grąžindama vienkartinės gėrimų pakuotes gali susigrąžinti ir sumokėtą užstato dydį (išskyrus Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 6 ir 7 dalyse nurodytus atvejus, kuomet pakuotė gali būti nepriimama ir užstatas negrąžinamas).

Taigi, jeigu iki vienkartinės pakuotės užstato sistemos įsigaliojimo sudarytose viešojo pirkimo sutartyse į prekės kainą nebuvo įtrauktas vienkartinės pakuotės užstato dydis, tuomet perkančioji organizacija:

- su tiekėju atsiskaito už prekę (gėrimus) pagal viešojo pirkimo sutartyje nurodytą prekės (gėrimų) kainą/įkainius;
- **papildomai sumoka užstato dydį** taikomą pakuotei, pažymėtai užstato už vienkartinės pakuotės sistemos taikymą nurodančiu ženklu;
- neturi keisti sudarytos viešojo pirkimo sutarties, ar pasirašyti papildomų susitarimų dėl užstato už vienkartinės pakuotės mokėjimo. Perkančioji organizacija pagal gautas sąskaitas faktūras tiekėjui sumoka užstatą už vienkartinės pakuotės.

Vadovaujantis Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 8 dalimi *gamintojai ir importuotojai, kurių gaminių pakuotėms taikoma užstato sistema, taip pat pakuočių platintojai ar pakuočių pardavėjai, platindami ar parduodami gaminius šiose pakuotėse, turi apskaitos dokumentuose atskirai nurodyti gaminio kainą ir pakuotės užstato dydį.*

Dėl sumokėto užstato už vienkartinės pakuotės susigrąžinimo

Perkančioji organizacija turi priimti sprendimą, kaip ji organizuos tuščių pakuočių gražinimą ir už jas sumokėto užstato susigrąžinimą.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktuose nustatyta, kad gamintojai ir importuotojai turi pareigą organizuoti rūšiuojamąjį surinkimą, vežimą, paruošimą naudoti, naudojimą <...> ir <...> apmokėti pakuočių atliekų surinkimo, vežimo, paruošimo naudoti ir naudojimo išlaidas ir (ar) dalyvavimo užstato už vienkartinės pakuotės sistemoje išlaidas, susijusias su užstato sistemoje surenkamų vienkartinių pakuočių atliekų sutvarkymu ir užstato už vienkartinės pakuotės sistemos administravimu <...>. Atsižvelgiant į Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 7 straipsnio nuostatas, pardavėjas/tiekėjas pakuočių surinkimą, vežimą perkančiajai organizacijai vykdytų neatlygintinai (kadangi pakuočių surinkimo išlaidas jam turi apmokėti gamintojai ir importuotojai arba VšĮ „Užstato sistemos administratorius“, kuris kompensuoja pardavėjų/tiekėjų surinkimo sąnaudas), todėl Tarnybos nuomone, perkančioji organizacija atskirą susitarimą dėl pakuočių grąžinimo galėtų sudaryti nevykdydama viešojo pirkimo procedūrų.

Tiekėjui nesutikus atlikti pakuočių surinkimo, perkančioji organizacija turėtų ieškoti kitų galimų vienkartinių pakuočių surinkimo alternatyvų.

NAUJAI SUDAROMOS VIEŠOJO PIRKIMO SUTARTYS

Numatomo pirkimo vertės skaičiavimas perkant prekes, kurioms taikoma užstato už vienkartinės pakuotės sistema

Įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad numatomo pirkimo vertė yra perkančiosios organizacijos numatomos sudaryti pirkimo sutarties vertė, skaičiuojama imant visą mokėtiną sumą be pridėtinės vertės mokesčio. Atsižvelgiant į tai, kad perkančioji organizacija skaičiuoja tiekėjui visą jam mokėtiną sumą, todėl, Tarnybos nuomone, užstato už vienkartinės pakuotės suma turi būti įtraukta į numatomo viešojo pirkimo vertę.

Dėl kainos nurodymo tiekėjams teikiant pasiūlymus

Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose turi nurodyti, kad tiekėjas skaičiuodamas pasiūlymo kainą turi įtraukti visas išlaidas, įskaitant ir užstatą už vienkartinę pakuotę.

Perkančioji organizacija gali į pirkimo sąlygas įtraukti sąlygą, kad tiekėjas privalo priimti jos surinktas vienkartinės pakuotes. Prieš vykdant pirkimą rekomenduojame iširti rinką, kokia sutartis perkančiajai organizacijai būtų racionalesnė, ar yra pakankamai tiekėjų, kurie surinktų vienkartinės pakuotes ir kt.

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – Pridėtinės vertės mokesčio įstatymas) 15 straipsnio 8 dalis nustato, kad „pakuotės, kurioje įpakuota tiekiamą prekę (butelių, dėžių, konteinerių ar kitos prekėms laikyti minimaliai būtinos pakuotės), vertė į tiekiamos prekės apmokestinamąją vertę neįskaitoma tik tuo atveju, jeigu yra pardavėjo ir pirkėjo susitarimas pakuotę grąžinti pardavėjui, tačiau kai tokia pakuotė negrąžinama per 12 mėnesių, pardavėjo apskaičiuota apmokestinamoji prekių vertė turi būti padidinta tiek, kokia yra negrąžintos pakuotės vertė. Jeigu pakuotė grąžinama mažesnės vertės negu susitarime nurodyta vertė, kurios ji buvo perduota, pardavėjo apskaičiuota apmokestinamoji vertė turi būti padidinta tiek, koks yra pakuotės verčių skirtumas. Kai susitarimo dėl pakuotės grąžinimo nėra, pakuotės vertė įskaitoma į apmokestinamąją tiekiamos prekės vertę. Jeigu pakuotė, kurios vertė buvo įskaityta į apmokestinamąją tiekiamos prekės vertę, vėliau grąžinama, o pakuotę grąžinančiam asmeniui grąžinama arba priklauso grąžinti pakuotės vertę atitinkančią sumą, apmokestinamoji prekės vertė mažinama tiek, kokia yra grąžintos pakuotės vertė“.

Valstybinė mokesčių inspekcija savo tinklalapyje (www.vmi.lt) yra paskelbusi Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 15 straipsnio 8 dalies komentara, kuriame nurodyta, kad daugkartinės pakuotės, kurioje įpakuota tiekiamą prekę, vertė į tiekiamos prekės apmokestinamąją vertę neįskaitoma tik tuo atveju, jeigu yra pardavėjo ir pirkėjo susitarimas pakuotę grąžinti pardavėjui. Tokio susitarimo turėti nereikia, kai pagal Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas prekių gamintojai ir importuotojai, taip pat pakuočių platintojai bei pardavėjai privalo už pakuotes imti nustatyto dydžio užstatą (pinigų sumą), t.y., kai privalo taikyti užstato sistemą. Kai taikoma vienkartinės pakuotės užstato sistema, tai užstato už vienkartinę pakuotę vertė į tiekiamų prekių apmokestinamąją vertę, nuo kurios apskaičiuojamas PVM, netraukiama. Tačiau nurodant perkančiajai organizacijai galutinę prekės kainą, kartu su ja atskirai turi būti nurodyta ir užstato už vienkartinę pakuotę vertė.

Rekomenduojame perkančiosioms organizacijoms, kurios įsigyja prekes, kurioms taikoma užstato už vienkartinės pakuotes sistema, pirkimo dokumentuose nustatyti, kad tiekėjas į bendrą pasiūlymo kainą įskaičiuoja užstato už vienkartinės pakuotes vertę. Užstato už pakuotes vertė pasiūlymo formoje gali būti ir neišskirta atskira eilute (taip kaip parodyta pavyzdyje), svarbiausia, kad tiekėjas į pasiūlymo kainą įskaičiuotų užstato už pakuotę vertę (kuriai, kaip paminėta aukščiau netaikomas PVM).

Pavyzdys:

Eil. Nr.	Pirkimo objektas	Preliminarus kiekis	Mato vnt.	1 vieneto įkainis EUR be PVM	Kaina EUR be PVM
1.	Geriamas vanduo 0,5 l buteliukuose (gazuotas)	100	vnt.		
2.	Geriamas vanduo 0,5 l buteliukuose (negazuotas)	100	vnt.		
	A	Užstatas už pakuotes (0,10 Eur x 200 vnt.)			
	B	Pasiūlymo kaina EUR be PVM (be užstato vertės)			
	C	PVM (netaikomas užstatui už vienkartinės pakuotes)			
		Bendra pasiūlymo kaina EUR su PVM (A+B+C)			

Informuojame, kad užsienio tiekėjams, kurie Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytus gėrimus, supakuotus į Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytas pakuotes, tiekia Lietuvos vidaus rinkai, yra taikoma užstato sistema. Todėl, bet kuris užsienio tiekėjas, dalyvaujantis Lietuvos Respublikoje vykdomame viešajame pirkime teikdamas pasiūlymą, į prekės kainą turi įskaičiuoti užstato už pakuotę vertę.

Primename, kad Tarnyba yra paskelbusi gerąją praktiką „[Kaip turėtų būti vertinami tiekėjų pasiūlymai, kai tiekėjų statusas pagal Pridėtinės vertės mokesčio mokėjimą yra nevienodas?](#)“, kurioje paašškinta kaip perkančiajai organizacijai reikia vertinti pasiūlymus, kai viešajam pirkimui pasiūlymus pateikia tiekėjas, kuris yra PVM mokėtojas ir tiekėjas, kuris nėra PVM mokėtojas.
